

Pokopališče - odsev naše notranjosti

Naslov tega razmišljanja morda ni v skladu s tem, na kar ljudje večinoma pomislimo, ko slišimo besedo pokopališče. Ta kraj si zamišljamo običajno kot mesto, kjer so dobili poslednje počivališče naši pokojniki, tu jih občasno tudi obiskujemo in obujamo spomin nanje. Iz tega izvira tudi beseda spomenik, torej stvar, s katero trajneje označujemo posamični grob in služi hkrati za vnašanje podatkov o tistem, ki leži v njem. Iz zgodovine je znano, da so že stara ljudstva posvečala veliko pozornost načinu pokopavanja in krašenju oziroma označevanju poslednjih bivališč svojih prednikov. Kot skrajni primer razkošja lahko navedemo egipčanske piramide, zadnje počivališče faraonov, pri katerih se na svojstven način izraža tedanja vera v onostranstvo. Očitno je, da pri starih Egipčanih še ni bila prisotna zavest o enakosti vseh onkraj groba, saj si drugače ne moremo razlagati razkošja v notranjosti piramid.

Nastanek krščanstva je za kulturni svet, iz katerega izhaja naša evropska civilizacija, glede tega pomenil korak naprej. Ta veroizpoved je začela razširjati misel o enakosti vseh pred Bogom, kar nam npr. lepo izpričuje motiv Mrtvaškega plesa, znan iz srednjeveškega slikarstva tudi pri nas. V Hrastovlju v slovenski Istri je Janez iz Kastva leta 1490 naslikal v širino razvito kompozicijo, na kateri poplesujejo okostnjaki z zastopniki tedanjih cerkvenih in svetnih stanov. Znana je tudi skromnost nekaterih kontemplativnih redov pri pokopavanju svojih članov, s katero podčrtujejo misel o enakosti ljudi pred neznanko večnosti in nasploh človekovo majhnost v razsežnostih vesolja.

Krščanstvo je odločilno sooblikovalo evropsko civilizacijo in če danes obiščemo naša pokopališča, dobimo vtis, da je od pristnega krščanskega gledanja na posmrtna vprašanja ostalo zelo malo. Ne gre tu le za dejstvo, ali je grob označen s križem ali ne, kajti okoli nas pač živijo tudi ljudje, ki se ne prištevajo h krščanski veri. Gre za odnos do urejanja in obeleževanja grobov nasploh, saj se v mnogih primerih zdi, da sorodniki s postavljanjem razkošnih nagrobnikov ali včasih celih stavb ne postavljajo spomenika pokojniku, marveč sebi oz. hočejo z njim opozoriti javnost nase in na svoje denarne sposobnosti. Primerjava

dalje na 2. strani ■

Politični zločin, ki ne zanima samo Poljsko

37-letnega duhovnika Jerzyja Popieluška so ugrabili trije člani poljske varnostne službe (politične policije), od katerih je eden priznal, da je duhovnika osebno umoril. Tako je pred nekaj dnevi po televiziji in radiu sporočil poljski notranji minister, s čimer je naredil konec najrazličnejšim govoricam, ki so krožile po Poljski in svetu, potem ko je bil v noči med 19. in 20. oktobrom ugrabljen že omenjeni duhovnik, velik prijatelj razpuščenega sindikata Solidarnost. Vsak mesec je v cerkvi sv. Stanislava Kostke v Varšavi daroval »mašo za domovino«, njegove pridige pa so vedno vzbujale največjo pozornost.

Na Poljskem smo torej priča političnemu zločinu, ki ga do zdaj ni mogoče natančno razvozlati. Poljski notranji minister je uradno sporočil, da so duhovnika ugrabili pripadniki politične policije, a ni povedal, kdo je ugrabitev naročil in zakaj.

Zelo razširjena je razlaga, da pomeni ta zločin pravzaprav nož v hrbet generalu Jaruzelskemu, da bi se ponesrečila njegova prizadevanja za normalizacijo razmer v državi. Pot v normalizacijo predstavlja po mnenju predsednika vojaške vlade in glavnega tajnika poljske komunistične stranke Jaruzelskega predvsem dialog s katoliško Cerkvijo, ki je na Poljskem velikanska moralna sila. V ta namen so bili narejeni že pomembni koraki, ki so se tikali tudi posebnega sklada v korist zasebnega kmetijstva v državi, za kar je Cerkev bila pripravljena žrtvovati do neke mere celo samo gibanje Solidarnost, le da se vzpostavi nekakšen »modus vivendi« in zlasti da se

prepreči najhujše, to je neposredni poseg sovjetske vojske, kot se je zgodilo leta 1968 na Češkoslovaškem..

Če vse to drži, potem je treba ugotoviti, da imajo Jaruzelski in njegovi sodelavci nasprotnike v sami komunistični partiji, kjer gotovo obstaja skupina ljudi, ki zagovarjajo politiko trde roke. Ni znano, kolikšen vpliv ima na to skupino Kremelj oziroma del osrednjega sovjetskega komunističnega vodstva. Vsekakor drži, da predstavljajo notranji dogodki na Poljskem, nekakšno stalno »pohujšanje« za vladajoči razred v Sovjetski zvezi in morda celo nevarnost, da se nekaj podobnega razširi na samo Sovjetsko zvezo. To je eden glavnih vzrokov in razlogov, zaradi katerih je Sovjetska zveza vselej do danes tako brezobzirno nastopila proti »disidentom in revizionistom«, začevši s Titom leta 1948.

Morda imajo prav tisti, ki trdijo, da svetovni mir ogroža predvsem notranje stanje v vzhodnoevropskih satelitskih državah, češ da je jasno, da Moskva ne bi za nobeno ceno trpela neposlušnosti.

Umor duhovnika Popieluška je torej politični zločin, ki ne zanima samo Poljsko, temveč zaradi pravkar navedenih razlogov tudi ostali svet.

V torek zvečer je iz Varšave prispela vest, da so našli truplo umorjenega duhovnika Popieluška. Truplo je bilo v tistem bazenu, ki ga je omenjal med zaslišanji eden izmed treh morilcev. Ostala dva sta namreč izjavljala, da sta truplo po umoru vrgla v Vislo.

Programska izjava nas ne navdušuje

»Deželni odbor ponovno poudarja upravičenost težnje pripadnikov slovenske manjšine po zakonskem sredstvu, ki naj vsebuje primerne zaščitne ukrepe. Tako ponovno poudarjamo ne samo zato, ker je v večini prisotna Slovenska skupnost, in sicer ne na kakšnem obrobem mestu, temveč zaradi tega, ker smo prepričani, da smo prešli v odločilno fazo, za kar je sicer pristojen vsedržavni parlament, a kar bomo spremljali s potrebno pozornostjo.

V zvezi z manjšinsko tematiko ne smemo pozabiti na italijansko manjšino, ki živi onstran meje in ki se zavzema za nadaljnje posege in pobude, katerih cilj je ohraniti in ovrednotiti narodno bitnost, kulturo in tradicijo«.

Tako beremo v programski izjavi, ki jo je na začetku prejšnjega tedna prebral v deželnem svetu novi predsednik deželne vlade Furlanije - Julijske krajine Adriano Biasutti. Iz njegovih skopih besed izhaja predvsem dvoje: 1. pripadniki slovenske manjšine v Italiji upravičeno pričakujejo, da jih država v narodnem pogledu zaščiti; 2. predsednik Biasutti meni, da se postopek za odobritev zaščitnih ukrepov nahaja v odločilni fazi, deželna uprava pa bo s potrebno pozornostjo spremljala razvoj dogodkov.

Odkrito moramo povedati, da nikakor nismo navdušeni nad izvajanjem novega predsednika glede naše manjšinske proble-

nadaljevanje na 3. strani ■

RADIO TRST A

NEDELJA, 4. novembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Potopljena galeja« (Anton Ingolič - Marjana Prepeluh), RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Šport in glasba ter prenosi z naših prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

PONEDELJEK, 5. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledar; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Modest Musorgski: Soročinski sejem (1. in 2. dejanje); 11.40 Literarni listi; 12.00 Gledališki glasovi po stezah spominov; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zbor »Rečan« z Les, zbor »Ojstrnik« iz Ukev in moški zbor »Stmaver«; 13.40 Glasbena priloga; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Naši prijatelji z repom«; 15.00 Iz šoiskega sveta; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Francoski mešani zbor »Pexiora« na letošnjih Junijskih glasbenih in likovnih večerih v cerkvi sv. Martina v Dolini; 18.00 Tostran in onstran sonca; 19.00 Radijski dnevnik.

TOREK, 6. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledar; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Modest Musorgski: Soročinski sejem (3. dejanje); 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Proti filmskemu ustvarjanju; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Sportna tribuna; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Vladimir Kocijančič: »En dan Denisa Ivanoviča«, režija Aleš Jan, produkcija RTV Ljubljana, Premio Italia 1978; 19.00 Radijski dnevnik.

SREDA, 7. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledar; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Liki iz naše preteklosti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Moški zbor »Igo Gruden« iz Nabrežine; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 En, dva, tri... Otroci, zdaj ste na vrsti vi! 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Skladatelj Jean-Philippe Rameau; 18.00 Poezija slovenskega zapada; 19.00 Radijski dnevnik.

ČETRTEK, 8. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledar; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Zapiski na robu; 12.00 Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Skladatelj Janko Ravnik; 18.00 Kulturna srečanja; 19.00 Radijski dnevnik.

PETEK, 9. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledar; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Prirčne pozdrave iz ...; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Mešani zbor »Mačkolje«, Tržaški oktet in Tržaški mešani zbor; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo; 15.00 V svetu filma; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Dijaki oddelka za kitaro na šoli Glasbene matice v Trstu; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

SOBOTA, 10. novembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledar; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.40 Slovenska lahka glasba; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Rima; 11.30 Beležka; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včes'b'le« - glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Na leteči preprogi«; 15.00 Glasbeni portret Urbana Kodra; 16.00 V svetu valčka; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Roman v nadaljevanjih: Anne Wambrechtsamer: »Danes grofje celjski in nikdar več«; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Ni to boleče vprašanje, gospod predsednik vlade?

Predsednik vlade Craxi se je v petek, 26. oktobra, udeležil v spremstvu obrambnega ministra Spadolinija vojaške slovesnosti na Velikem trgu v Trstu ob 30-letnici prihoda italijanskih vojaških enot v Trst in s tem ponovnega prevzema uprave mesta in takratne cone A Tržaškega ozemlja po Italiji. Predsednik Craxi je ob tej priložnosti imel daljši govor, katerega prvi, zgodovinski del vsebuje vrsto netočnosti in nekatere trditve, ki vsekakor sodijo v italijansko nacionalistično ropotarnico. Tako na primer samo on ve o italijanskih vojakih v Šempetru na Krasu, Divači in Bazovici, ki so baje po kapitulaciji leta 1943 postali začetniki italijanskega upora. Prvič smo tudi slišali o tragični zgodbi tistega italijanskega partizana z italijansko zastavo na tanku, ki naj bi ga bili ustrelili Jugoslovani. Kdor je le bežno seznanjen z bližnjo zgodovino naših krajev, ta ve, da se je odpor proti fašizmu začel dolgo pred 8. septembrom 1943 in da so Slovenci in Hrvati

nekdanje Julijske krajine množično zgrabili za orožje predvsem za to, da bi se izognili narodni smrti, na katero jih je bil obsojil Mussolinijev režim. To je glavna značilnost narodnoosvobodilnega boja v nekdanji Julijski krajini in tudi »tržaško vprašanje« je bilo toliko let po koncu druge svetovne vojne predmet ostrih mednarodnih konfliktov prav tako predvsem zaradi narodno mešane sestave prebivalstva na prizadetem ozemlju. Skoda, da politik, kakršen je Craxi, teh zgodovinskih dejstev ne pozna.

Drugače pa se moramo z njim strinjati, ko pravi, da so »vladi Italije in Jugoslavije, Tržičani in Jugoslovani« edino pravilno ravnali, ko so se odločili za »odprto, miroljubno mejo«, čeprav moramo spet ugotoviti, da nikakor ne drži njegova trditev, češ da za »slovanske manjšine« na italijanskem ozemlju ni nobenega »bolečega vprašanja«. Kako da ni nobenega »bo-

dalje na 7. strani ■

Pismo slovenskih županov predsedniku vlade

»Ob tridesetletnici ponovne priključitve Trsta Italiji Vam podpisani župani izrekajo prisrčno dobrodoščilo v naših krajih in iskren pozdrav z naslednjim sporočilom:

Slovenci tržaške, goriške in videmske pokrajine so bili pod fašizmom diskriminirani, preganjani, nasilno asimilirani in orožani svoje istovestnosti.

Demokratska Italija, ki je izšla iz osvobodilnega boja, je vzbudila pri slovenski narodni skupnosti veliko pričakovanj, zato je zavračanje in večdesetletno odlašanje priznanja pravic in zaščite Slovencev ena od negativnih značilnosti povojne demokratične Italije in še posebno obdobja, ki ga danes proslavljamo.

Odklanjanje omikanega sožitja s strani dela naših sodržavljanov ne sme biti zadosten razlog za desetletne zamude.

Vprašujemo se, ali vlade in sedanje vladne sile upoštevajo samo konsenz krajevnih nostalgikov ali tudi dostojanstvo vsega italijanskega ljudstva, kateremu bo zgodovina konec koncev le

prispisala odgovornost za ravnanje s Slovenci pod fašizmom pred vojno in v demokratični republiki po vojni.

Mi smo danes tu, na trgu Unità, skupaj z vsemi predstavniki družbenega življenja Trsta, ne kot ponižani in razžaljeni, ampak kot zmagovalci nad črno preteklostjo, kot borci za uveljavitev črke in duha naše ustave, ki je za vse nas dragocen sad boja italijanskega naroda in vseh narodov, ki so verjeli v svobodo.

Zvesti tem izročilom in republiki, pričakujemo od vlade in parlamenta, da preide od besed k dejanjem.«

PAVEL FONDA
župan občine Devin-Nabrežina
EDVIN SVAB
župan občine Dolina
JOSIP GUŠTIN
župan občine Zgonik
PAVEL COLJA
župan občine Repentabor

Trst, 26.10.1984

Pokopališče - odsev naše notranjosti

■ nadaljevanje s 1. strani

morda ni najbolj posrečena, vendar se zdi, da s tako miselnostjo nismo bistveno napredovali od časov starega Egipta. Pred kratkim smo imeli priložnost obiskati grob Edvarda Kocbeka na ljubljanskih Žalah, za katerega je znano, da je vse življenje izpovedoval globoko krščansko vero in tako je bil tudi pokopan. Zraven posmrtnih ostankov tega velikega Slovenca počiva tudi njegova prezgodaj umrla hčerka Lučka, oba grobova pa sta preprosto označena le z lesenim križem, na katerem lahko preberemo ime obeh pokojnikov z rojstno in

smrtno letnico. Zelo enostaven, a prav zaradi tega pretresljiv poslednji dom, ob katerem jasno zaslutimo vso duhovno veličino pesnika, misleca in javnega delavca Edvarda Kocbeka.

Tako pridemo do sklepa, da je pravzaprav tudi pokopališče odsev naše notranjosti oz. našega gledanja na temeljna človeška vprašanja. Tudi v tej smeri naj bi razmišljali v bližnjih dneh, ko bomo v skladu z lepo slovensko navado ob prazniku Vseh svetih in na dan Vernih duš obiskali naše rajne na pokopališčih.

A.

Deželni svetovalec Štoka posredoval v Rimu

V palači Montecitorio v Rimu je 25. oktobra zasedal Vsedržavni svet evropskih občin. Prisotnih je bilo več kot 50 članov tega združenja. Na dnevnem redu je bilo najprej poročilo predsednika Umberta Serafinija, nato poročili rimskega župana Uga Vetera ter predsednika lombardijske dežele Guzzettija.

Vsodržavni svet AICCE je med drugim ratificiral sklep zasedanja glavnega sveta evropskih občin, med temi so domala občine vse Evrope, na podlagi katerega se bo združenje poimenovalo v Evropsko združenje občin, dežel in vmesnih ustanov. To je dokaj pomemben sklep, saj daje možnost tako deželam kot krajevnim ustano-

vam in konzorcijem večje prisotnosti v tem evropskem organizmu.

Oba poročevalca sta dala širši poudarek evropskemu gibanju in plodnejšemu sodelovanju evropskih občin, s posebnim poudarkom na italijanski odsek tega združenja.

Rimski župan Vetere je analiziral prisotnost mladih v evropskem gibanju, predsednik Lombardije Guzzetti pa govoril o težavah, ki jih morajo občine in dežele še premostiti za gradnjo nove in učinkovitejše Evrope.

Seje vsedržavnega sveta v Rimu se je udeležil tudi deželni svetovalec Drago Štoka, ki je dopoldne tudi interveniral in opozoril prisotne na problematiko narodnostnih skupnosti v Evropi. Posebej je prisotne seznanil z vprašanji slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, ki se prav v tem času trudi, da bi parlament izglasoval zakon za celovito zaščito njenih narodnostnih in gospodarskih pravic.

Prihodnje zasedanje evropskega združenja Sveta evropskih občin, dežel in vmesnih krajevnih ustanov bo čez dve leti v Berlinu.

Sestanek Fontanari - Štoka

Ob zasedanju Vsedržavnega sveta AICCE se je deželni svetovalec dr. Drago Štoka sestal v Rimu 25. oktobra s senatorjem

Del občinstva na slovesnosti odkritja doprsnega kipa dr. Engelberta Besednjaka v Novi Gorici (23.9.1984) — druga z leve proti desni sede — vdova ga. Zala Besednjak
foto A. Breclj

Fontanarijem, ki je v senatu vložil zakonski predlog za globalno zaščito Slovencev v Italiji.

Zakonski predlog je tudi v tej zakonodajni dobi začel svojo pot in tako so v preteklih dneh ustanovili v okviru prve komisije za ustavne zadeve posebno skupino za študij in pripravo enotnega besedila zakona, ki naj bi ga vzela v pretres celotna komisija. V to skupino je bil imenovan tudi senator Fontanari, zato mu je deželni svetovalec Štoka objasnili nekatere važne aspekte tega problema za popolno izvajanje pravic slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Senator Fontanari je ponovno zagotovil vso svojo zavzetost za pravično rešitev tega važnega vprašanja.

Programska izjava...

■ nadaljevanje s 1. strani

matike, kar kaže na nič kaj preveč obvezujoč pristop. Zakonska zaščita manjšine ni samo upravičena težnja ali želja, temveč pravica, ki izhaja iz natančnih določil republiške ustave in iz mednarodnih listin. Pričakovali bi dalje, da bi novi predsednik napovedal aktivnejšo vlogo deželne uprave v okviru prizadevanj za doseganje različnih zakonskih ukrepov, ne pa samo »potrebno pozornost«.

Tudi g. Biasutti, kot že njegov predhodnik Comelli, pa ni niti z besedico omenil manjšinske problematike, ko je obravnaval socialna in gospodarska vprašanja, čeprav je znano, kako naša narodna skupnost pričakuje razumevanja in jasno politiko na obeh omenjenih področjih. Toda v tem pogledu še ne najdemo niti trohice razumevanja na strani italijanske večine, ki verjetno celo misli, da si želimo kakih privilegijev.

Programske izjave novega predsednika deželne vlade jemljemo na znanje z mešanimi občutki. Ponovno pa nam potrjujejo prepričanje, da bomo kot narodna manjšina kaj dosegli le, če bomo vztrajno, dosledno in odločno nadaljevali s svojim političnim delom in političnim bojem, kajti nihče nam ničesar ne bo daroval.

Protestno zborovanje v Celovcu

V petek, 26. oktobra, je bilo v Celovcu protestno zborovanje, ki se ga je udeležilo kakih 600 odbornikov, krajevnih zaupnikov in aktivistov obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev, to je Narodnega sveta in Zveze slovenskih organizacij. Ob sklepu zborovanja, ki je potekalo v veliki dvorani na celovškem velesajmu, so soglasno odobrili resolucijo, ki so jo naslovili na deželne oblasti na Koroškem in na dunajsko zvezno vlado. Zborovalci so poudarili, da odločno odklanjajo ločitev šolarjev po jezikovnih vidikih, da so proti vsakršni o-

mejitvi teritorialne veljavnosti zakona o manjšinskem šolstvu iz leta 1959 ter da je treba dvojezični pouk obvarovati ter ga izpopolniti.

Zborovalci so dalje sklenili, da se bodo množično udeležili protestne manifestacije, ki bo 16. novembra na Starem trgu v Celovcu in ki bo potekala v organizaciji nadstrankarskega odbora za obrambo dvojezičnega šolstva na Koroškem. Protestnega zborovanja v Celovcu so se udeležili tudi predstavniki tega odbora in v svojih nastopih zlasti poudarjali, da ni nobenega pedagoškega razloga za odpravo ali omejitve dvojezičnega sistema šolstva na Južnem Koroškem. Za odpravo ali omejitve dvojezičnega šolstva se zavzemajo — tako so naglasili — le nemški nacionalisti, kar predstavlja tudi hud napad na samo demokracijo v avstrijski republiki.

Na zborovanju sta med drugimi spregovorila predsednika obeh osrednjih slovenskih organizacij, inženir Wieser in dr. Grilc. Inženir Wieser je dejal, da gre za najbolj agresiven napad na slovensko narodno manjšino na Koroškem, pri čemer je opozoril, kako so na osnovi raziskav ugotovili, da se je v povojnem obdobju asimiliralo 66 odstotkov slovenskega prebivalstva na Koroškem. Dr. Grilc pa je pozval dunajsko zvezno vlado, naj zavrne predlog Heimatdiensta in svobodnjaške stranke, da se odpravi oziroma omeji dvojezično šolstvo, ker je to prvi pogoj, tako je dejal govornik, za morebitno obnovo dialoga z avstrijskimi oblastmi o vseh manjšinskih vprašanjih.

Britanski prestolonaslednik v Devinu in Nabrežini

Pred dnevi je bil na obisku v Trstu in v Devinu britanski prestolonaslednik, walleški princ Karel. Šlo je za obisk zasebne narave, princ pa je prispel v naše kraje kot predsednik mednarodnega sveta Zavodov združenega sveta. V Devinu je sedež enega takih zavodov, in sicer Jadranski zavod Združenega sveta, ki ga obiskuje kakih 180 gojencev iz 45 držav z vseh celin. Med gojenci je tudi nekaj Slovencev tako s Tržaškega kot iz sosedne Slovenije.

V torek, 30. t.m., je britanski prestolonaslednik skoraj ves dan preživel v Devinu. Pred staro devinsko šolo je bila slovesnost, med katero so poslopje poimenovali po lordu Mounthbatnu, prvem predsedniku Zavodov združenega sveta. Ob tej pri-

ložnosti je walleškega princa pozdravil devinsko-nabrežinski župan dr. Fonda, na slovesnosti pa je nastopil tudi mešani pevski zbor, ki so ga sestavljali »Fantje izpod Grmade« in članice Dekliškega zbora Devin. Zbor je pod vodstvom Hermana Antoniča zapel dve pesmi.

Zvečer pa je princ opravil vljudnostni obisk na županstvu v Nabrežini. Tudi tu ga je pozdravil župan dr. Fonda, na kar je prestolonaslednik odgovoril. Sodelovala je godba na pihala iz Nabrežine pod vodstvom kapelnika Misleja, v sejni dvorani občinskega sveta pa se je princ srečal z občinskimi upravitelji. Celotno srečanje je potekalo na visoki, a pristrčni ravni in je treba priznati, da se je uprava častno izkazala.

Protest obrtnikov

Na tržaški pomorski postaji je bila v soboto, 27. t.m., protestna manifestacija, ki jo je organiziralo združenje Confartigiana-to proti zakonskim ukrepom, ki jih je pripravil minister Visentini in jih je vlada odobrila. Gre za reformo davčnega sistema zlasti na področju trgovinstva in obrtništva.

Na manifestaciji deželne federacije obrtnikov se je zbralo skoraj tisoč včlanjenih iz vse dežele. Govorili pa so predsednik deželne federacije obrtnikov Sachetti, član vsedržavnega združenja obrtnikov Della Mora in davčni svetovalec združenja iz Pordenona Pravisan. Vsi govorniki so kritizirali ministrove predloge, ki bodo po njihovem mnenju spravili v krizo obrtništvo. Iz povedanega je bilo razvidno, da je obrtništvo doslej bilo steber italijanskega gospodarstva, saj je edino brez večjih pretresov preživelo težke gospodarske krize zadnjih let. Obrtniki pa poudarjajo, da ne nasprotujejo davčni pravičnosti, vendar menijo, da Visentinijevi predlogi niso načeli bistva problema, to je boja proti nekvificirani konkurenci.

Umrli je Stanko Kosmina

V nabrežinskem zdravilišču je v četrtek, 25. oktobra, po krajši bolezni umrl Stanko Kosmina, zaslužni narodni in prosvetno - kulturni delavec. Po poklicu je bil trgovec, vendar se je vse življenje živo zanimal tudi za politično, kulturno - prosvetno in gospodarsko dogajanje, v katero je tudi sam aktivno posegal. Pred kratkim je dopolnil 79. leto starosti.

Pokojnik je obiskoval osnovno šolo v domači vasi, v Gorici pa je dovršil trgovsko akademijo. Že kot mlad dijak se je vključil v kulturno in politično delo na Goriškem. Bil je član tajnih slovenskih protifašističnih organizacij, po padcu fašizma pa je bil med ustanovitelji slovenskega šolstva v Nabrežini. Po vojni je pomagal ustanoviti Slovensko krščansko socialno zvezo v Trstu, aktivno pa je deloval zlasti v kulturnem in prosvetnem življenju v domačem kraju. Bil je eden ustanoviteljev Tržaške kreditne banke in dolgoletni član njenega upravnega sveta. V domači vasi se je dolga leta udeleževal v župnijskem življenju in bil med drugim tajnik zadruga Prosvetni dom.

Pogreb je bil v soboto, 27. oktobra, v Nabrežini in se ga je udeležila velika množica. Pri odprtem grobu sta se od pokojnika poslovila predsednik Kulturnega društva »Igo Gruden« Antek Terčon in občinski odbornik Bojan Brežigar za Slovensko skupnost. Zbor »Fantje izpod Grmade«, ki je bil pokojniku že od ustanovitve zelo pri srcu, je pod vodstvom Iva Kralja ubrano zapel nekaj žalostink.

80-letnica Slovenskega planinskega društva v Trstu

Okrogla obletnica društva, ki je nastalo, delovalo in še deluje v smislu in po načelih slovenskih planinskih društev, je gotovo važen za ves naš živelj. Zato je 80-letnica Slovenskega planinskega društva v Trstu jubilej, ki zasluži pozornost nas vseh.

Slovesno praznovanje 80-letnice društva se je začela že v četrtek, 25. oktobra, ko so v Kulturnem domu v Trstu imeli začetno slovesnost, na kateri so razglasili zmagovalce literarnega, fotografskega in likovnega natečaja »Med skalami in morjem« in predstavili knjigi dr. Duška Jelinčiča »Zgodovina SPD Trst« in dr. Rafka Dolharja »Vabilo v Julijce«.

Večer se je začel s pozdravno pesmijo mešanega pevskega zbora iz Barkovelj, ki je pod vodstvom Sandre Pertot zapel »Zdravljico« in še nekaj drugih »planinskih« pesmi.

V imenu prirediteljev je prisotno občinstvo pozdravil predsednik SPD Trst prof. Pino Rudež, ki je tudi razglasil zmagovalce natečaja »Med skalami in morjem«. Največ odziva je bilo seveda med našo osnovnošolsko mladino, svoje prispevke pa so poslali tudi številni drugi.

Sledila je predstavitev knjig. Jelinčičevo knjigo je predstavil prof. Tine Orel. Gre za zgodovinsko knjigo, ki analizira nastanek, smotre delovanja, uspehe in dejavnosti SPD Trst. Delo nedvomno pomeni važen prispevek k boljšemu poznavanju naše zgodovine in vloge, ki jo je igralo to društvo v tržaški in deželni polpretekli dobi.

O knjigi dr. Rafka Dolharja pa je govorila dr. Sonja Mašera. Gre za bolj literarno knjigo, ki po besedah častne predsedni-

ce društva odseva avtorjevo ljubezen do gora, a tudi ljubezen do naroda. Pri tem pa se je spomnila na Dolharjevega očeta, velikega planinca, a tudi velikega Slovenca.

Udeleženci so si v četrtek lahko ogledali tudi bogato fotografsko razstavo o delovanju društva, od njegovega začetka do danes. Ogledali pa so si lahko tudi prispevke šolarjev oz. vseh, ki so se udeležili natečaja.

Osrednja slovesnost je bila v petek, 26. t.m., tudi v Kulturnem domu. Tudi ob tej priložnosti, podobno kot prejšnji dan, je bilo na prireditvi res veliko ljudi.

Za začetek slovesnosti je nastopil Mladinski zbor Glasbene matice, ki je pod vodstvom Stojana Kureta zapel nekaj priredb rezijanskih pesmi. Sledil je slavnostni govor predsednika SPDT inž. Rudeža. V svojem govoru je poudaril misel, da morata biti v delovanju društva prisotni naslednji dve gonilni sili: »vzbujati ter gojiti ljubezen do narave, predvsem pa ohranjati slovenski značaj naše zemlje!« To misel je bilo tudi zaslutiti ob diapozitivih o zgodovini društva, od ustanovitve leta 1904 do današnjih dni. Prikaz pa sta z izbranim tekstom spremljala Alenka Rudež in Livio Valenčič. Veliko navdušenja so poželi rezijanski pevci in citiravci, ki so zaplesali in zapeli šopek rezijanskih plesov.

Ob 80. obletnici društva sta čestitala in pozdravila tudi predsednik italijanskega planinskega društva iz Trsta dr. Slataper, v imenu Planinske zveze Slovenije pa njen častni predsednik dr. Miha Potočnik.

Na osrednji slovesnosti, v petek zvečer, so tudi razglasili zmagovalce natečaja »Med skalo in morjem« in podelili nagrade.

Slovenska skupnost o neupravičenih kmečkih gradnjah na Krasu

V ponedeljek, 22. oktobra, je pravno urbenistična komisija Slovenske skupnosti v Trstu razpravljala o nekaterih aktualnih vprašanjih, ki neposredno zadevajo področje Krasa in njegovega prebivalstva.

Eno takih vprašanj je pobuda o zgraditvi sodobnega športnega stadiona ob bodoči avtocesti med Opčinami in Prosekom. Zamisel je sama po sebi zanimiva in bi se mogla vključiti v globalen načrt za gospodarsko ovrednotenje področja in uskladiti s pobudo prodajnega centra, katerega podpirajo slovenski gospodarski dejavniki. Resni pomisleki pa obstajajo glede drugih posrednih in neposrednih posledic takšnega objekta na tamkajšnje narodno in družbeno tkivo, ker ni nobenih trdnih jamstev, da bi se v zadevne stranske dejavnosti terciarnega značaja mogli vključiti tudi slovenski gospodarski dejavniki. Po drugi strani pa, stvarno gledano, ni mogoče prezreti dejstva, da je v dosti krajšem času in z manjšimi stroški izvedljiv načrt, ki predvideva povečanje obstoječega občinskega stadiona pri Sv. Ani.

Drug zelo pereč problem na dnevnem redu komisije je bilo vprašanje kmečkih gradenj zlasti na področju Vzhodnega Krasa. Dogaja se namreč, da so nekateri formalni lastniki zemljišč (v glavnem nedomačini) dobili od občine dovoljenje za gradnjo tako imenovanih shramb za kmečko orodje, čeprav se dejansko ne ukvarjajo s kmetijstvom. Dokaz tega je med drugim že samo dejstvo, da so omenjena kmetijska skladišča uredili kot prava počitniška stanovanja. Vse dosedanje pritožbe krajevnih dejavnikov niso nič zalegle. Zato so člani komisije bili mnenja, da je treba od tržaškega občinskega sveta doseči avtentično razlago tistega dela gradbenega pravilnika, ki predpisuje pogoje prosilcev za gradnje v kmetijske namene.

Končno je komisija SSK podprla zahtevo jusarskih upravičencev, naj tržaška občina privoli v obnovitev krajevnih odborov za upravljanje jusarskih zemljišč, kar bi med drugim omogočilo, da bi se izkoristile ugodnosti raznih zakonov za smotrno ekonomsko izkoriščanje zadevnih zemljišč.

Kdaj bodo slovenske šole v Gorici dobile svoje prostore?

»Iztekla se je najemniška pogodba med goriško upravo in upravo malega semenišča, ki že devet let nudi streho domala vsem slovenskim goriškim srednjim šolam. Izvzet je le Trgovski zavod »Ivan Cankar«. Uprava malega semenišča ne misli najemniške pogodbe obnavljati, marveč postavlja poslopje in svet okrog njega naprodaj. Zavodni svet državne gimnazije-liceja Primož Trubar čuti potrebo, da o teh dejstvih, ki utegnejo biti usodna za slovensko srednješolstvo v Gorici, opozori zavodne svete naših goriških srednjih šol in prek sredstev družbenega obveščanja tudi širšo slovensko goriško javnost v vseh njenih sestavinah. Prav je, da se vprašamo, ali ima naša zahteva po idealni rešitvi, to je po izgradnji novih poslopij za slovenske srednje šole v Gorici, stvarne možnosti, da se uresniči. Precej je znamenj, ki kažejo, da tega ne bo mogoče doseči niti v bližnji niti v daljni prihodnosti. Ali ne bi kazalo, da vsi složno »pritisnemo« na odgovorne uprave (občine, pokrajine, dežele), da se poslopje bivšega malega semenišča odkupi in stavi na razpolago slovenskim srednjim šo-

lah v Gorici? Marsikatera italijanska šola v mestu nam to poslopje zavida. Vsekakor, če se precej ne zganemo, utegne biti prepozno«.

To je tiskovno poročilo, ki je bilo postavljeno na seji zavodnega sveta gimnazije-liceja »Primož Trubar« v Gorici pred nekaj tedni. V njem je zaobjeto bistvo vprašanja v zvezi s prostori za slovenske srednje šole v Gorici. Sedež bivšega malega semenišča, kjer so danes skoraj vse šole, je last goriške škofije, ki namerava poslopje prodati. Goriška občina, ki ima stavbo v najemu, verjetno nima toliko sredstev, da bi poslopje odkupila. Praktično: slovenske šole bodo v kratkem na cesti. To je bistvo vprašanja. Goriška škofija kot je razumljivo, bo prodala poslopje najboljšemu kupcu. Širile so se že govorice, da bo to odkupila neka švicarska družba, a iz tega ne bo nič; govorilo se je tudi, da bodo v Gorici ustanovili nekatere fakultetne sedeže; a tudi ta zamisel se verjetno ne bo uresničila. Glede bodočega lastništva oziroma uporabe tega poslopja je torej precej negotovosti; kar je gotovo, je to, da je devetletna pogodba med škofijo in občino zapadla pred kratkim.

O raznih možnostih za lokacije slovenskih šol v mestu se je že precej govorilo in pisalo pred leti, takoj po potresu leta 1976, ko so se slovenske šole preselile v stavbo malega semenišča. V tistih letih je bila tudi imenovana pri goriški občini slovenska konzulta, ki je o tem vprašanju razpravljala, organizirala okroglo mizo in zatem izdelala predloge, ki jih je posredovala občinski upravi: predlog konzulte je bil, naj se v južnem delu mesta zgradi center slovenskih šol. To stališče je občina osvojila in v revizijo regulacijskega načrta vključila omenjeni predlog, s tem da je v bližini industrijskega zavoda v ul. Puccini določila primerno površino izrecno za potrebe slovenskih šol. Dejstvo pa je, da ni nikoli bilo slišati, da bi občina tudi predvidela ustrezne vsote za izgradnjo tega središča. Jasno je, da bi realizacija zahtevala ogromne količine finančnih sredstev. Vsekakor pa je bilo to stališče takrat izneseno in tudi potrjeno na javnem posvetu, ki ga je organizirala konzulta ter tako rekoč od

nadaljevanje na 7. strani ■

POSVET O UREJANJU ZELENIH POVRŠIN

Pretekli teden je bil v Gorici drugi deželni posvet o urejanju in ohranjanju zelenih površin v mestih; posvet je organizirala goriška občinska uprava, ki je že lani dala pobudo za srečanje med strokovnjaki s tega področja, tako v deželnem kot mednarodnem merilu. Posveta so se namreč udeležili tudi strokovnjaki iz Nove Gorice in iz Celovca, iz tega mesta je bil celo eden med predavatelji, inž. Seidl. Zborovanje je bilo v kongresni dvorani na razstavišču Espomego in ga je otvoril goriški župan dr. Scarano. Poleg že omenjenega inženirja iz Celovca so predavali še dr. Werner in dr. Carniel.

Ženski pevski zbor iz Laškega priredi v petek, 9. novembra, ob 20. uri večer s predvajanjem diapozitiv o raznih aspektih Romjana. Diapozitive bo prikazal Mauro Bobiz v spodnjih prostorih cerkve v Romjanu.

ODPRT SEJEM POHIŠTVA

Preteklo soboto, 27. oktobra, so na goriškem razstavišču v ul. Della Barca odprli osmi zaporedni sejem pohištva, katerega se je udeležilo precejšnje število podjetij pohištvene industrije, čeprav je v zadnjih časih kriza zajela tudi to področje. Na letošnji otvoritvi so bili prisotni razni politični predstavniki z goriškega območja, kot tudi zastopniki iz Nove Gorice. Da bi vzbudili večjo pozornost, so organizatorji letos poskrbeli tudi za sorodne manifestacije, kot na primer modne defileje, koncerte in strokovne posvete. Sejem bo odprt do nedelje, 4. novembra.

—o—

UMOR INDIRE GANDHI

Ko je bil naš list že v stroju, se je razširila vest o atentatu na indijsko ministrsko predsednico Indiro Gandhi. Na predsednico so baje streljali pripadniki njene osebne straže v sami vladni palači v New Delhiju. Indira Gandhi je bila hudo ranjena in je nekaj ur po atentatu umrla.

Prejeli smo

ZAHVALA SINDIKATA SLOVENSKE ŠOLE

»V ponedeljek, 22. oktobra, so imeli slovenski dijaki na ITI v Gorici prvi dan poka, kar pomeni za Sindikat slovenske šole uspešno zaključno akcijo v korist slovenske šole in veliko pridobitev za našo narodnostno skupnost sploh.

Ker smo bili te akcije pobudniki in nato vseskozi njena gonilna sila, menimo, da je naša dolžnost, da izrazimo priznanje vsem, ki so kakorkoli pri tem zaslužni. Akcija je zahtevala veliko truda in vztrajnosti, podprle pa so jo vse naše kulturne organizacije, številna politična telesa in posamezniki na različnih forumih.

Tako naj gre zahvala ravnatelju zavoda ITI »G. Galilei« dr. Feliceju Guadagniju, ki je od vsega začetka pokazal največje razumevanje in zavzetost za rešitev vprašanja, predstavnikom enotnega šolskega odbora za Goriško, Deželni komisiji za vprašanje slovenske šole, vsem zaslužnim svetovalcem (bivšim in sedanjim) goriške pokrajinske uprave, odbornikom za šolstvo (Ferletičevi in Špacapanu) ter predsedniku in podpredsedniku pokrajinske uprave (Cumpeta in Fabbro), Samu Pahorju (slovenskemu predstavniku v vsedržavnem šolskem svetu), senatorjem Giovanniju Fontanariju, Jelki Grbec in Nereu Battellu in vsem ostalim, ki so kakorkoli sodelovali in prispevali k rešitvi tega važnega vprašanja.«

Srečanje med vodstvi prosvetnih zvez

Na sedežu ZSKD v ul. Croce so se v ponedeljek, 22. oktobra, srečali predstavniki obeh osrednjih slovenskih prosvetnih zvez na Goriškem, to je ZSKP in ZSKD. To je rezultat lanskega prvega srečanja, na katerem je bila poudarjena potreba po stalnejšem sodelovanju, predvsem pa usklajevanju kulturnih pobud. Sodelovanje se izraža v organiziranju, skupno s SSG in GM, gledališke in glasbene sezone, pa tudi v nastopanju na večjih manifestacijah, kot so Cecilijanka, Primorska poje, revije otroških zborov. Na srečanju je bil govor tudi

o požitvi prosvetnega dela na podeželju, kot tudi o konkretnih pobudah za take kulturne ponudbe, ki bi pritegnile več občinstva v naše prosvetne domove: v zadnjih časih se namreč opaža precejšnje upadanje števila obiskovalcev na prireditvah. Vodstvi obeh zvez sta vzeli v pretres tudi možnost, da bi skupno organizirali prireditve na bolj »zanemarjenem« področju, kjer žive Slovenci, to je na Krminskem in v Laškem; predstavniki ZSKP so izrazili željo, da bi navezali trdnije stike z Zvezo kulturnih organizacij iz Nove Gorice.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Slovita knjiga o mrtvih, ki so ostali vedno živi

Na ameriškem »divjem zapadu« se nahaja majhno zakotno gnezdo, kot jih je v tamkajšnji odročnosti na tisoče. Pesnik Edgar Lee Masters, sam doma iz tistih krajev, ga je imenoval Spoon River.

Ameriški pisatelj Thornton Wilder, ki je izšel iz podobnega sveta in razmer, je o tistih krajih in tamkajšnjem življenju takole zapisal: »Tu ni ničesar, kar bi vas stisnilo, tu ni ničesar, kar bi vas dvignilo, vse življenje živite eden in isti dan in umrete, kot ste živeli.«

V osebi Edgarja Leeja Mastersa in njegove slovite ameriške poetične knjige »Spoonriverska antologija« je ta daljni svet, ki ga v popačeni romantizirani podobi ponavadi poznamo le iz filmov o divjem zapadu, doživel svojo enkratno predstavitev in potrditev.

Istočasno pa se je uveljavila tudi ameriška sodobna pesniška beseda, ki po »Travnatih bilkah« pri New Yorku rojenega utemeljitelja moderne ameriške in tudi svetovne poezije Walta Whitmana še ni doživela takega umetniškega vrha.

»Spoonriverska antologija« je bila povsod po svetu, kjer so jo prevajali v tuje jezike, za prevajalce trd oreh, na katerem so morali preizkusiti vse svoje jezikovne spretnosti in možnosti.

Pesnitev, ki je v Ameriki izšla leta 1914, je v nemščino že leta 1924 prvič prestavil H. R. Rieder, medtem ko je povojno izdajo pri žiriški založbi Artemis Verlag prevedel in pripravil Wolfgang Martin Schede in kritično komentiral Fritz Güttinger.

Znamenita pesnitev o smrti in življenju je pod naslovom »Mrtvi iz Spoon Riverja« v nem-

škem prevodu končno izšla tudi pri Münchenski založbi žepnih knjig Deutscher Taschenbuchverlag (dtv) in na ta način nagovorila široko število bralcev.

»Mrtvi iz Spoon Riverja« so enkratno umetniško dejanje, ki mu v zakladnici domače in svetovne literature ne moremo najti česa podobnega. Masters, ki se je pod konec prejšnjega stoletja veliko potepal po tedaj še dokaj kmečki Ameriki, jo doživljal kot disonančni svet velikih novih možnosti, a tudi kot splet starih življenjskih načinov v mestecih z lesenimi hišami in brestovimi gaji, je napisal knjigo, porojeno na nekem podeželskem pokopališču. Pesnik je blodil med nagrobniki in križi, med cvetjem in zelenjem, in še enkrat obudil od smrti življenjske usode 244 ljudi, ki so bili tam pokopani.

»Mrtvi iz Spoon Riverja« so postali pesniška knjiga o smrti in življenju. Toda istočasno tudi knjiga popolnoma novega značaja, osvobodena vseh sentimentalnih klišejev in sentenc, pokopališke romantike in vsesvetnega cvetličarskega in svečarskega kiča. Pravzaprav je umetnikova sposobnost ustvarila iz smrti neko novo in višje življenje. Pesnik je vsem pokolenjem, vsem verigam pokojnikov podaril nov smisel in pomen.

Masters je opisal ljudi iz krvi in mesa, čeprav jih je spoznal pod nagrobnimi kamni in onstran naših bivanjskih razsežnosti. Toda prav ta nenavadni umetniški pristop k življenju in smrti, poln stare ameriške vere v življenjsko svetlobo in ustvarjalno moč človeškega podjetja, je tudi religiozno gledano smrt izvotlil in jo povezal s stalno prisotno človeško zavezanostjo k

življenju, njegovim dolžnostim, stiskam in nujam, a tudi lepotam.

Pesnik ni posegel le v skrivnost grobov, temveč je onstran grobov v svitu večnega življenja odkril zakulisja dogodkov, ki kujejo in oblikujejo človeško življenje, pogojujejo bivanje posameznikov in družbe in se velikokrat imenujejo nesreča, zločin ali zarota. Videl je življenjske razsežnosti davnih prednikov. Odkril je resnico življenja, polno razpok in prisil. Se enkrat je srečal trpeče, zaradi surovosti mož se boječe žene, spoznal je zapite možake, kvartopirce in morilce, a tudi pogumne, vse žrtvujoče matere, v duhu se je rokoval z očetigarači, bratičubarji nedotakljivosti lastnih mater in sestrá, opisal je sestretprinke in usmiljenke in vse tisto daljno in tudi naše čudno in veliko življenje z zablodami in velikimi svetlimi možnostmi.

V ogledalu časa nam »Spoonriverska antologija«, ta nenavadna knjiga o mrtvih, ki niso nikoli

Na Borštnikovem srečanju:

Izreden uspeh SSG iz Trsta

S svečano podelitvijo nagrad in priznanj se je v ponedeljek, 29. oktobra, v Mariboru končalo 19. Borštnikovo srečanje dramskih gledališč slovenskega kulturnega prostora. Slovensko stalno gledališče iz Trsta, ki je na festivalu slovenskega odra gostovalo z odrsko privedbo romana Piera Chiare »Deliteu«, je požel izreden uspeh, saj si je zagotovilo več nagrad in diplom. Silvij Kobal, ki v »Delitvi« igra vlogo protagonista, je bil nagrajen za najboljši moški lik Borštnikovega srečanja 84. Za izredne dosežke ansambelske igre pa prejmejo nagrado in Borštnikovo diplomu Bogdana Bratuž, Mira Sardoč in Miranda Caharija, ki v Chiarovi komediji igrajo vloge treh samskih sestra, ki dolgo let po smrti staršev le dobijo v hišo moškega.

Za najboljšo predstavo festivala slovenske dramske ustvarjalnosti je žirija izbrala Hamleta v izvedbi Mestnega gledališča ljubljanskega, za najboljšo režijo pa je bil nagrajen Mile Korun.

Borštnikov prstan za življenjsko delo je prejel Polde Bibič, ki je dobro poznan tudi naši gledališki publiki, saj je v preteklih sezonah večkrat nastopal kot gost Slovenskega stalnega gledališča v Trstu.

umrli, sveti na našo lastno pot in nam pomaga ob soočanju z izkušnjami nekega minulega sveta mojstriti naše lastno življenje.

Vedno znova, kot je vedel preteklo enkratno pričarati v novo življenje pomembni francoski pisatelj Marcel Proust, namreč iščemo lesk izgubljenega in v naši zavesti ponovno najdenega časa. Vsaka generacija, ki živi ali je živela, ima svojo predstavo o času in svojo filozofijo o izgubljenem in ponovno najdenem sporočilu časa. Tudi Mastersova spoonriverska knjiga o nekem pokopališču živih življenjskih zgledov in svaril potrjuje veliko človeško iskanje smisla spričo odhajajočega časa. Tudi mlade generacije iščejo smisel življenja. Dvajsetletni mladenič, ki se danes v Evropi bori za zmago svetovnega miru in za razorožitev, občuti predvsem anonimno moč orjaških vojnih naprav v rokah vseodločujočih velesil. Ko se bori za mir, živi svoj čas, ki je ušel

Pričetek gledališče sezone v Kulturnem domu v Gorici

Gostovanje Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice

Zaradi bolezni v ansamblu je bilo Slovensko stalno gledališče v Trstu prisiljeno odpovedati ponovitve Linhartovega »Matička«, ki je na tržaškem odru doživel velik uspeh, in pričeti gledališko sezono v Gorici z gostovanjem. Seveda tudi kakovostna predstava O'Neillove drame »Dolgega dneva potovanje v noč« v postavitvi Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice nikakor ni mogla v polnem nadomestiti pričakovanj goriške publike po sprostivni ob domači komediji.

Dramo je Eugene O'Neill zelo dolgo, nad dve leti, pisal, saj se je, kot pravi sam, hotel oddolžiti družini in sebi. Delo je dokončal leta 1941, torej v dobi, ko so Združene države šele od daleč spremljale vojno viхро v Evropi. Bilo mu je tedaj 53 let. Tekst je zapečatil v kuvertu in ga izročil založniku z naročilom, naj ga tiska šele 25 let po njegovi smrti. Založba se je naročila dosledno držala tudi potem, ko je dve leti po avtorjevi smrti njegova žena zahtevala, da drama tiskajo. Ker je z oporoko dobila pravico, da razpolaga z možovo literarno zapuščino, je izročila rokopis drugemu založniku in drama je izšla v knjižni obliki leta 1956. Praizvedba je bila le-

to dni kasneje v Stockholmu, saj je bil O'Neill tesno povezan s Švedsko, ko je pri Strindbergu našel vzor za svojo odrsko izpoved in v Stockholmu doživel ob podelitvi Nobelove nagrade največji uspeh.

V drami »Dolgega dneva potovanje v noč« je opisal odnose, ki so vladali v njegovi družini, saj je na oder postavil lastnega očeta, mater, mlajšega brata in samega sebe. Oče James je bivši gledališki igralec, ki nedosežene ambicije utaplja v viskiju. V svojem skopuštvo zvrta krivdo za polom v družini na vse ostale člane. Mati Mary je slabič, ki ji je šmušarski zdravnik ob drugem porodu predpisal mamilo za ublažitev bolečin in jo s tem navadil na morfin, ki se mu ob družinskem polomu ne zna in ne more odpovedati. Starejši sin Jammie, avtor sam, je duševno in telesno propadel. Strla ga je pijača, s katero nadomešča izgubljene upe, materinsko ljubezen, zmožnost, da bi si našel primeren poklic in ustvaril lasten dom. Zdaj samo še grize okrog sebe: očetu očita skopuštvo, materi krhek značaj, ker se ne zna odpovedati mamilom, mlaj-

Saša Rudolf
dalje na 7. strani ■

Lev Detela
dalje na 8. strani ■

Gostovanje...

■ nadaljevanje s 6. strani

šemu bratu pa, da se ni izvil iz nezdravega družinskega okolja. Edmund je najmirnejši med vsemi, morda ker je zaradi jetike zapisan smrti in ker se je tudi sam skoraj navede po neuspelih pesniških poskusih predal misli o neizbežnosti smrti.

Novogoriška predstava je tekoča, režiser Dušan Mlakar je izluščil enoto, ki pritegne gledalčevo pozornost, saj skoraj ni človeka, ki ne bi tiščal in skrival v sebi malo ali večjo razvado. O'Neill ne pozna vmesnih stopenj, zato ni čudno, če je osnovni poudarek v brezupu in izgubljenosti posameznikov in družine kot celote.

Očeta Jamesa je dovršeno poustvaril Sandi Krošl, ki pa je bil morda v nekaterih prizorih preveč razumevajoč za stiske žene in obeh sinov. Vsekakor pa je njegov lik izreden, izdelan in moččen v vseh odtenkih. Marjanca Krošl je njegova žena Mary, ki se zdaj bori proti mamilu, se mu upira, zdaj pa spet podleže in se sama vara s stalno novimi izgovori. Bine Matoh je Jammie, Jože Horvat pa mlajši sin Edmund. Hišno v družini Tyrone je odigrala Nevenka Sedlar.

—○—

NI TO BOLEČE VPRAŠANJE, G. PREDSEDNIK VLADE?

■ nadaljevanje z 2. strani

lečega vprašanja« za slovensko manjšino, če je Craxi istega dne sprejel na kratek pogovor predstavnike te manjšine, ki so mu obrazložili celo vrsto »bolečih vprašanj«, začeni z navedbo in ugotovitvijo, da Italija ni izvedla ene temeljnih obvez, ki jih je bila sprejela, preden je pred 30 leti ponovno bila prevzela upravo Trsta in takratne cone A Tržaškega ozemlja, se pravi posebne priloge londonskega memoranduma o soglasju. Ta pa navaja vrsto ukrepov v korist slovenske manjšine, od katerih je večina ostala mrtva črka, ker Italija ni sprejela ustreznih izvršilnih norm. Ni to boleče vprašanje, g. predsednik vlade Craxi?

V Prečniku so odkrili spomenik padlim

V nedeljo, 28. oktobra, so v Prečniku odkrili spomenik domačinom, ki so padli v narodnoosvobodilnem boju. Spomenik je iz repenskega kamna, načrt zanj je izdelal geometer Stanislav Hrovatin po zamisli Rudolfa Zidariča. Postavili pa so ga s prostovoljnimi delom in prostovoljnimi prispevki, ki so se nabrali ob partizanskih praznikih.

Slovesnost se je začela v nedeljo popoldne, ob 14.30, poleg domačih predstavnikov sta spregovorila predsednik in tajnik pokrajinskega odbora VZPI-ANPI Arturo Calabria in Dušan Košuta. Na sporedu pa je bil tudi bogat kulturni program, na katerem so nastopili šolski otroci, recitatorji, nabrežinska godba na pihala in še Tržaški partizanski pevski zbor P. Tomažič.

Odbor za postavitve spomenika v Prečniku, ki mu je predsedoval Lučvik Mokolet, je ob tej priložnosti izdal brošuro z naslovom »Prečnik v boju proti nacifašizmu«, ki jo je uredil bivši poslanec Albin Škerk. Uvodne besede je napisal Dušan Furlan.

Nedeljska prireditev je kljub kislemu vremenu privabila v Prečnik veliko ljudi, ki so z veliko pozornostjo spremljali slovesnost odkritja spomenika in sledili kulturnemu programu.

Predsednik Kluba starih goriških študentov odkriva doprsni kip dr. Engelberta Besednjaka v Novi Gorici (23.9.1984) foto A. Breclj

NARODNA IN STUDIJSKA KNJIŽNICA
V TRSTU priredi

DEŽELNI KNJIŽNICARSKI TEČAJ

Prijave za tečaj sprejema pisarna NSK do 10.11.84. Predavanja bodo od 14.30 do 18. ure v Gregorčičevi dvorani v Trstu, od 14. novembra do 12. decembra 1984.

KDAJ BODO SLOVENSKE ŠOLE V GORICI DOBILE SVOJE PROSTORE?

● nadaljevanje s 5. strani

vseh sprejeto. Je res, da bi ta rešitev bila idealna, samo da je skoraj neizvedljiva. In se bo zgodilo, da ne bomo imeli ne prostorov v semenišču in tudi ne južnega centra.

Zato je poziv zavodnega sveta gimnazije-liceja nadvse pomemben, saj postavlja zelo jasno zahtevo, ki jo bo gotovo podprla široka slovenska javnost.

KRATKA ZGODOVINA LOKOSTRELSTVA

OOOO A.V. OOOOOOOOOOOOOOOOOO 3 OOOOO

INSTINKTIVNO STRELJANJE Z LOKOM

Instinktivno streljanje z lokom je streljanje, pri katerem za merjenje ne uporabljamo nobenih merilnih pripomočkov. Danes poznamo dva načina instinktivnega streljanja, ki se med seboj razlikujeta po načinu merjenja.

Cisto instinktivno streljanje

Strelec se osredotoči z obema očesoma na središče tarče oziroma točke, ki jo želi zadeti. Pri tem ne misli na to, koliko mora dvigniti roko, ki drži lok, da bi dobil pravilno višino. Ta način streljanja je še najbolj podoben streljanju s pištolo iz boka, ko se strelec osredotoči samo na točko (ne na celo tarčo), ki jo želi zadeti. Za ta način streljanja je potreben dolgotrajen trening.

Drugi način instinktivnega streljanja, ki ga pravila FITA dovoljujejo, uporabljajo tekmovalci, katerih »merilno oko« ni o-

benem tudi dominantno. Ta način omogoča hitrejšo pot do dobrih rezultatov kot pravo instinktivno streljanje in je zato primernejši za tekmovalce, ki tekmujejo na Field-Hunter turnirjih in dvoranskih turnirjih.

LOKOSTRELSKE DISCIPLINE

Štiri temeljne lokostrelske discipline so: FITA, FIELD (tu je mišljeno Field in Hunter), CLOUT in FLIGHT. Razen teh, ki so tekmovalne, poznamo še ROVING, ki nima pisanih pravil, in LOV z lokom in puščico.

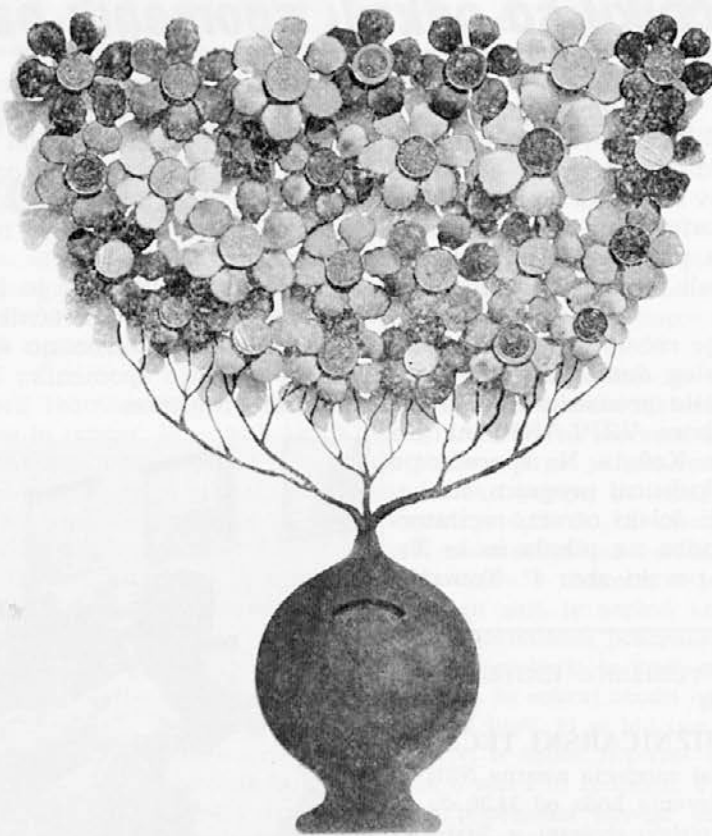
FITA KROG (FITA ROUND)

Fita krog oz. dvojni Fita krog je najbolj razširjena lokostrelska disciplina v okviru mednarodne lokostrelske zveze. Pri enojnem Fita krogu streljajo člani na razdaljah 90 m, 70 m, 50 m, 30 m, članice, mladinci in mladinke na 70, 60, 50 in 30 m. Pri obeh večjih razdaljah se uporabljajo tarče premera 122 cm, pri krajših tarče

premera 80 cm. Tarče sestavljajo različno obarvani koncentrični krogi. Najmanjša dva, v središču tarče sta zlato rumene barve, sledijo dva rdeča, dva modra, dva črna in dva bela koncentrična kroga. Vrednost krogov se ocenjuje od 10 do 1. Na vsaki razdalji se sproži po 36 puščic in tako imamo pri 4 razdaljah izstreljenih 144 puščic, ki skupno predstavljajo največje število krogov — 1440. Lokostrelci streljajo v serijah po tri puščice v 2'30". Če ta čas prekoračijo, se jim razveljavi najboljši strel tiste serije. Dvojni krog FITE je dvakratna ponovitev vseh razdalj, ponavadi v štirih dneh. Prvi dan je na sporedu streljanje na dve večji razdalji, drugi dan na dve krajši, tretji dan zopet na večji in četrty dan na dve krajši razdalji. Tak način tekmovanja je običajen predvsem na SP in EP. Na turnirjih, ki jih prirejajo klubi in posamezne zveze, pa opravijo dvojni Fita krog ponavadi v dveh dneh.

FIELD — terensko streljanje (Hunters' round in Field Round)

strelska disciplina vse bolj razširila. Posebno priljubljena je v Ameriki in na Japonskem, kjer je lokostrelski šport postal ob

design graficenter

31·X·1984

SVETOVNI DAN VARČEVANJA

VARČEVANJE POSPEŠUJE RAZVOJ

KMEČKA BANKA - GORICA

KMEČKO DELAVSKA POSOJILNICA V SOVODNJAH

KMEČKO OBRтна HRANILNICA V DOBERDOBU

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH

KMEČKA IN OBRтна HRANILNICA IN POSOJILNICA - NABREŽINA

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA d.d. TRST

koncu tedna del družinskega razvedrila. FIELD ali terensko streljanje omogoča poleg streljanja z lokom še prijeten sprehod po gozdnatem gričevju, kjer so postavljene tarče.

FIELD disciplino sestavljata lovski in terenski krog. Posamezen krog sestavlja 24 tarč, ki so razporejene na progi, ki vodi čez gozdnat in travnat, gričevnat teren.

Lovski krog ima tarče različnih premerov (od 15 do 60 cm) z dvema koncentričnima krogoma črne barve in z belo piko na sredini. V vsako tarčo se strelja štirikrat iz različnih razdalj. Razdalja je odvisna od velikosti tarče. Pri lovskem krogu so označena mesta, s katerih streljamo; niso pa označene razdalje. Za vsako puščico je zato treba predhodno oceniti razdaljo.

CLOUT — v tarčo na tleh

Clout je v Evropi malo znana disciplina, po svoji namembnosti in rekreaciji pa zelo zanimiva. Tako tekmovanje se da hitro in poceni organizirati. Strelja se skupno 36 puščic, in sicer po 6 naenkrat na tarčo, ki je načrtana na tleh, središče pa je označeno z zastavico, ki jo lokostrelec vidi. Moški streljajo na razdalji 165 m in ženske na razdalji 125 m. Premer tarče je 15 metrov in je razdeljen na 5 koncentričnih krogov širine 3 m. Krogi se točkujejo od 1 do 5.

FLIGHT — daljinsko streljanje

V Evropi doslej ni bilo znano. V tej disciplini tarče ni, pač pa je pomembna daljava, ki jo doseže puščica. V tej disciplini uporabljamo turnirske loke »compound« loke, »flight« loke. Prav s compound lokom

Slovita knjiga...

■ nadaljevanje s 6. strani

iz časa, ki ga sam ni doživel, a je odločilnega pomena za razumevanje današnje stvarnosti. Knjige o preteklem, kritično in analitično napisane, pomagajo namreč naprej. To velja tudi za Mastersovo knjigo o nekem zakotnem pokopališču iz starih časov. Mastersova knjiga je še vedno aktualna.

Pomaga nam namreč dospeti v nov, prenovljen življenjski občutek. Izkušnjo preteklega ali umrlega potrebujemo pri mojstrenju našega lastnega življenja. Dvajsetletni mladenič, bojevnik proti atomski oborožitvi, bo več, ko bo svoja hotenja povezal s tistim, kar sta na primer leta 1945 videla in doživela švicarski pisatelj Max Frisch in Nobelov nagrajenec, nemški pisatelj Heinrich Böll. Ta dva sta v prvih povojnih letih še dobesedno stopala čez razvaline v drugi svetovni vojni razdejane Nemčije. V Theresienstadtu so še stale vislice, na katere so obešali nedolžne ljudi, in iz krematorijev, v katerih je izgubilo življenje na desetisoče v boljše življenje upajočih žrtev, se je še dvigal dim barbarstva in zločina. Problem vojne in miru sta oba pisatelja občutila na lastni koži. Njuna zahteva po miru je bila istočasno telesna zahteva in potreba po obnovi in prenovi življenja in odpravi vsakršne vojne nevarnosti. Njuna in naslednje generacije mlajših so pozneje doživele in sooblikovale veliko materialno prenavo danes kljub vsem krizam bogate Zahodne Evrope. Žal pa ta materialna prenova ni našla nadaljevanja v bistveni duhovni prenovi povojnega življenja! Zmaga materialnega in zlom moralno-duhovnega je zato velika tema nemške povojne literature, a je tudi odločilna tema slovenske sodobne književnosti, kolikor se je zapisa resnici.

Tudi Mastersova »Spoonriverska antologija« pripoveduje o življenju, ko poroča o smrti. Glasovi iz grobov, ta odločilna značilnost pričujoče knjige, so glasovi za nas, za tebe in mene. Mrtvi v Mastersovi knjigi govore v svobodnih verzih in v modernem, vse navlake očiščenem jeziku. Njihovo sporočilo je brez lepotnih obrazcev, je čudovito in istočasno rezko in trpko, kot življenjska resnica. Ekonomija in politika, sodstvo in kultura, vera in zgodovina, so doživeli v pričujoči knjigi dialektično povezavo z življenjskimi usodami ljudi, ki so umrli, in sedaj, v ogledalu večnosti, govore brez lepotnih okraskov o tem, kar imenujemo resnica življenja, pošteno ali pa nepošteno življenje. Masters nam je pokopališče predstavil kot veliki gaj življenja, kot kraj, kjer ob vseh mrtvih srečamo vse žive.

je bil v letu 1979 dosežen nov svetovni rekord v daljinskem streljanju z odličnimi 1117 yardi (1 yard = 0,914 m).

ROVING — na slučajne cilje

Roving se imenuje izredno priljubljena lokostrelska disciplina, ki nima pisanih pravil. Vsak lokostrelec ali skupina se jih lahko prireja sproti. Osnova te discipline je v tem, da se prosto sprehajamo z lokostrelsko opremo po gozdu in si na svoji poti na različnih razdaljah izbiramo cilje: enkrat šop trave, drugič star štor, pa vejo na tleh in podobno. Roving pa ima tudi prednost pred ostalimi načini, saj izostruje našo sposobnost ocenjevanja razdalj. Tak način streljanja je odlična osnova za lov z lokom in puščico, kjer se srečujemo s pogoji, ki navadno niso enaki pogojem na strelišču. (Dalje)